

Spis treści

Od Autorki	5
Rozdział 1 Wpływ aktywności plastycznej na rozwój dziecka	
1.1 Rola edukacji i twórczości	7
1.2 Klasyfikacja technik plastycznych	8
Rozdział 2 Techniki rysunkowe	
2.1 Czym jest rysunek?	9
2.2 Rysunek w twórczości dziecka	10
Rozdział 3 Techniki malarskie	
3.1 Definicja i rodzaje malarstwa	19
3.2 Inspiracje do pracy z dziećmi	20
Rozdział 4 Techniki graficzne	
4.1 Historia i rodzaje grafiki	35
4.2 Aktywności dostosowane do możliwości dzieci	36
Rozdział 5 Rzeźbienie i modelowanie	
5.1 Rzeźba – pojęcie, funkcja, podział	45
5.2 Techniki modelarskie w pracy z dziećmi	46
Rozdział 6 Techniki papierowe płaskie i przestrzenne	
6.1 Techniki płaskie – przykłady wycinanek	56
6.2 Techniki płaskie – pomysły na wydzieranki	64
6.3 Techniki przestrzenne (papieroplastyka) – propozycje zadań	68
Rozdział 7 Techniki mieszane (łączone)	
7.1 Przykłady zadań i zabaw plastycznych	73
Podsumowanie	94
Recenzje naukowe	96
Indeks rzeczowy	103
Bibliografia	107

Indeks rzeczowy

batik klejowy 89

ciasto solne (przepis) 48

collage (kolaż):

- malarski 83
- rysunkowy 81

dekalkomania 84

druk:

- płaski 36
- wklęsły 35
- wypukły 36

drukowanie ze styropianowej matrycy 40

frottage 39

grafika użytkowa 36

grafika warsztatowa 35

kalkograf 41

kleksografia + rysowanie 78

malowanie:

- cukrem z brokatem 86
- farbami akwarelowymi na:
 - filtrach do kawy 33
 - flizelinie 32
 - papierze akwarelowym 30
- farbami kryjącymi 20
- farbami plakatowymi lub temperowymi (akrylowymi) na:
 - desce 23
 - filcu 26
 - folii 29
 - gazie bawełnianej 23
 - kamieniach 25
 - kartkach 22

- podkładzie z gazety 23
- podkładzie z kaszy 28
- podkładzie z kleju 29
- podkładzie z płótna 25
- podkładzie ze skorupki z jajek 86
- szkło 28
- tapecie 27
- farbą klejową 33
- kaszą manną lub piaskiem 87
- kulkami 90
- palcami 21
- plasteliną 47

malowanie + wydzieranie z gazet 77

malowanie bibułą + rysowanie czarnym markerem 74

malowanie farbami akwarelowymi + rysowanie 80

masa papierowa (przepis) 51

modelowanie z:

- ciasta solnego 48
- gliny 49
- masy papierowej 51
- papieru moczonego w kleju (papier-mâché) 52
- plasteliny 46

monochromatyczne techniki 10

monotypia 41

papier-mâché (przepis) 52

papieroplastyka 55

papieroplastyka, propozycje zadań 69

papiers collés 55

podkłady do rysunków 18

rysowanie:

- cienkopisem 12, 14
- długopisem 12
- kredą 14
- kredkami ołówkowymi 12

- markerami 14
- ołówkiem 10
- pastelami suchymi 14
- pastelami tłustymi 14
- pisakiem 14
- węglem 12

rysowanie kredkami świecowymi + malowanie tuszem lub farbą akwarelową 79

rysowanie tłustymi pastelami + malowanie farbą akwarelową + wyklejanie + rysowanie 79

rysunek:

- linearny 9
- konturowy 11
- światłocieniowy 10
- walorowy 9

rysunkowe techniki barwne 12

stemplowanie 36

stemplowanie + rysowanie 83

topienie kredek woskowych/świecowych 88

wycinanka symetryczna, kontrastowa 61

wycinanka z:

- gładkiej bibuły 62
- kolorowego papieru 56
- kolorowych gazet 58
- malowanego papieru 60
- podkładów do ciasta + rysowanie i malowanie 78
- różnych materiałów papierowych 63

wydrapywanka barwna 73

wydzieranka z:

- barwionego szarego papieru 64
- barwionego szarego papieru + rysowanie czarnymi i białymi markerami 75
- gazety 65

Od Autorki

Oglądanie rysunków dziecięcych jest zawsze przyjemne. Odznaczają się one bowiem świeżością spojrzenia, które jest istotą dzieciństwa. Zwłaszcza małe dzieci wyrażają swe pomysły i uczucia ze szczerością, która niemal peszy dorosłych. Czasem nawet zawodowi artyści zazdroszczą dzieciom spontaniczności w malarstwie, ich bezpośredniości, otwartości i intuicyjnego poczucia kompozycji, które są tym, czego pragnie sam artysta.¹ Słowa te są jak najbardziej aktualne w dzisiejszych czasach nastawionych na konsumpcyjny styl życia. Codziennosc naszych dzieci zdominowana jest przez media i nowe technologie. I jest to naturalny tok rozwoju świata. Jednak należy pamiętać o tym, że korzystanie z całego dobrodziejstwa współczesnego świata techniki to tylko i wyłącznie mała część naszego życia. Korzystanie z nowych technologii jest niezbędne w dzisiejszych czasach, ale należy sobie zadać pytanie, w jak dużej skali i od jakiego wieku dziecka (o tym problemie pisze wielu pedagogów). Problem jednak tkwi w wyważeniu pewnych działań. Nic nie zastąpi naturalnych potrzeb dziecka, wynikających z chęci bezpośredniego kontaktu z materiałem plastycznym, potrzeby eksperymentowania i doświadczania, czasami popełniania błędów. To bezpieczny świat, w którym kształtują się i rozwijają ważne dla dalszego rozwoju człowieka kompetencje, a wśród nich niewątpliwie sprawność manualna, koordynacja, wyobraźnia... Wczesne eksperymenty plastyczne są z pewnością elementem na drodze budowania zainteresowań i pasji na dalszych etapach edukacyjnych.

Twórczość plastyczna jest wpisana w naturalny proces rozwojowy każdego człowieka. Dzieci chętnie podejmują wszelkie działania o charakterze artystycznym. Na początku są to spontaniczne zabawy, które z czasem przybierają bardziej złożone formy. Za każdym razem jest to aktywność, dzięki której możemy obserwować, w jaki sposób kształtują się umiejętności twórczego myślenia i działania jednostki.

Oglądanie dziecięcych wytworów jest zawsze fascynujące, inspirujące i przyjemne. Dlaczego? Jak już wspomniałam wyżej, większość prac odznacza się szczerością wypowiedzi, spontanicznością w posługiwaniu się narzędziami, bezpośredniością, otwartością i intuicyjnością, której mógłby pozazdrościć niejeden profesjonalny artysta. Ale czy jest to „twórczość

1) V. Lowenfeld, W.L. Brittain, *Twórczość a rozwój umysłowy dziecka*, PWN, Warszawa 1977, s. 203.

wybitna”? Byłabym daleka od takiego stwierdzenia. Twórczość plastyczną dziecka i jej wytwory należy rozumieć jako proces dziecięcego myślenia, odczuwania, spostrzegania i reakcji na otoczenie, w którym dokonuje się akt odkrywania nowych sytuacji. Podejmując działania artystyczne, można zdobywać nowe wiadomości potrzebne do dalszych poszukiwań i eksperymentów. Jeśli zachęcamy dziecko do stałego tworzenia – opartego na wiedzy, którą aktualnie posiada – to stwarzamy najlepsze warunki rozwoju jego przyszłej aktywności twórczej. Jak zatem korzystać z tego „dobrodziejstwa”, jakim jest samoistna zdolność tworzenia? Co zrobić, aby jak najlepiej wykorzystać drzemiący w dziecku potencjał twórczy? Próbę odpowiedzi na te pytania częściowo znajdziecie Państwo w tej publikacji.

Pomysł na napisanie książki zrodził się już dawno, kiedy zaobserwowałam, jak wiele rzeczy – dotyczących klasyfikacji technik plastycznych – należy uporządkować. Pisanie na ten temat nie jest sprawą prostą, ponieważ potencjalnych czytelników może zwodzić pozorna „łatwość” zagadnienia. Wbrew pozorom wymaga obszernej wiedzy z zakresu dziedzin sztuki, warsztatu plastycznego i oczywiście psychopedagogicznych uwarunkowań procesu twórczego.

Oddając do Państwa rękę tę książkę, mogę zapewnić, że nie jest ona „wymyślona” w zaciszu naukowego gabinetu. Każde ćwiczenie zostało zrealizowane w pracy z dziećmi.

Bardzo dziękuję wszystkim osobom, dzięki którym mogła powstać ta publikacja. Dziękuję za każde wsparcie i pomoc. Dziękuję też recenzentom za wszystkie cenne uwagi.

Zamieszczone w publikacji prace plastyczne znajdują się w archiwum Katedry Edukacji Artystycznej Instytutu Pedagogiki Przedszkolnej i Szkolnej Uniwersytetu Pedagogicznego im. KEN w Krakowie lub zostały przekazane mi przez przyjaciół.